

**Augustini Barbosae ... Collectanea doctorum tam
veterum, quam recentiorum, in ius pontificium universum**

In Qvo Dvo Priores Decretalivm Libri Continentvr

Barbosa, Agostinho

Lugduni, 1669

22. De fide instrumentorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95263](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-95263)

550 Collectanea Doct. in lib II. Decretal.

non compellitur, ut per Sigism. Scacc. in tract. de iud. c. ius. far. civil. & crimin. lib. 2. c. 10. sub n. 13. Farin. in praxi crimin. q. 7. 8. c. 3. n. 115. Buccaton. de differ. inter iudicia civilia & crimin. differ. 7. 2.

3 Quando verò agitur de crimine civiliter pro interesse partis, testes ad se examinandum cogi possunt, ut per Farin. in praxi crimin. p. 2. q. 7. 8. n. 159. & n. 163. idem etiam afferit quando agitur de crimine per viam exceptionis, si veluti excipitur contra testimoniū, procuratorem, vel accusatorem, ut iudicio, & à testimonio repellatur, ac in aliis casibus, in quibus non agitur ad punitionem principaliter, & directe, licet fama aliquatenus aggrauetur.

4 Sed quicquid sit de iure huīus text. secundum quod testis non compellitur, testificari in causis criminalibus, hodie tamen indistinctè seruatur ut testes cogantur deponere, & in civilibus, & in criminalibus causis, ut testifatur Folter. in praxi crimin. Canon. relatus per Clar. §. fin. q. 24. vers. successivē videamus, in fine, Sigism. Scacc. d. c. 10. n. 12. & 16. Farin. d. g. 7. 8. cap. 3. n. 12. Buccaron. d. differ. 7. 2. n. 8.

5 In gloss. Super criminis, ibi, & eo ipso quid monitus non vult testificari, preluminut quid eriam malitiosē hoc faciat. Vide per me dicta ad gl. c. super eo, sup. hoc tit.

S V M M A R I V M.

- 1 *Socii etiam iurati coguntur ad detegendam veritatem coniurationis.*
- 2 *Inhabiles admittuntur quando veritas per alios probari non potest.*
- 3 *Conspiratio probari potest per eosdem conspiratores.*
- 4 *Testi dicenti se falsum depositisse de alterius mandato prece, vel premio, non est credendum.*

C A P. Venerabilis. XI. & fin.

1 TEstes possunt compelli ad manifestandam coniunctionem, etiamque iurauerint, non manifestare eam, & qui acceperunt iuramentum sunt cogendi, ut illos solvant à iuramento ad hoc vt testificantur. Confligunt ex Ord. Abb. antiqu. Collect. Innoc. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Anch. Panorm. Host. Bald. Butt. Felin. Viu. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 192. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 279. remissione Ximen. in concord. p. 1. & 2.

2 Et ipse intentionem suam probare non posset, &c. Ergo inhabiles admittuntur quando veritas per alios probari non potest, ut per Alciat. de pref. reg. 1. pref. 47. Gom. tom. 3. var. c. 12. n. 2. Caret. in praxi crimin. tit. de indic. & tort. §. in text. n. 32. Burlat. conf. 346. n. 17. vol. 4. Gabr. commun. tit. de testibus, lib. 1. concl. 7. n. 3. Mascard. de probat. concl. 8. 31. n. 35. Hypoll. conf. 5. n. 10. cum seqq. & conf. 22. n. 11. & conf. 31. n. 32. & 33. & conf. 61. n. 25. & conf. 80. n. 62. cum seqq. & conf. 11. 3. & conf. 28. & conf. 127. n. 8. cum seqq. Bonacol. commun. crimin. p. 1. verbo, testis, fol. 270. verso, Clar. in praxi lib. 5. §. fin. q. 24. n. 19. Rot. Bononien. decis. 43. n. 9. Menoch. de arbitr. casu 106. n. 2. & casu 340. n. 11. Farin. in praxi crimin. q. 6. 2. limit. 1. cum seqq. Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de clero teste, §. 5. n. 5.

3 Nisi testimonio ciuium predicatorum.] Ergo conspiratio probari potest per eosdem coniuratores, ut per Mascard. de probat. concl. 420. n. 2. & concl. 462. n. 2. & concl. 762. n. 7. & concl. 1311. n. 23. Menoch. de arbitrar. casu 474. n. 29.

4 Ut ab huiusmodi iuramento absoluantur.] Adverte huiusmodi solutionem debere fieri ad cautelam, po-

tius quam quod fuerit necesse, vide Gail. lib. 1. obseru. 1. co. n. 3. Mascard. de probat. lib. 1. q. 5. n. 55. Farinac. in praxi crimin. p. 2. q. 7. 8. n. 141. vbi n. 152. dicit quid iste testis, qui iuravit non testificari, si testificatus est, licet talis testificatio non valeat ad plenam probationem faciendam, valet tamen ad semiplenam, & iuramenti dilationem.

Si se gratia, vel odio, vel timore subtraherentur.] Notant s. DD. in presenti, quid testis dicentis fe falsum deposituisse de alterius mandato, prece, vel premio, non est credendum Mascard. de probat. concl. 454. num. 20. & concl. 1311. n. 6. latè Farinac. in praxi crimin. part. 1. quæst. 45. à num. 20. vbi num. 20. aduertit quid testes, qui in hoc text. pecunia corrupti promiserant medio iuramento non reuelare coniurationem factam contra Archiepiscopum Rauennat. compelluntur ad depoenendum super dicta coniuratione eis praesita abolutione à dicto iuramento, & ideo non quod corruptionem, sed quoad causam coniurationis illis creditur.

De Fide instrumentorum.

TIT. X XII.

VER hanc rubr. scripsierunt Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Dec. Butt. Anch. Bald. Panorm. Felin. Mynting. Guid. Pap. Guillelm. Durand. in breviario aureo iuris Canon. fol. 67. verso, Ioan. de Londris in breviario sanctorum Canonum, fol. 168. verso, Petr. de Rain. in compend. iuris Canon. Martin Mefnart. in epitom. Decretal. fol. 7. verso, Dan. Venat. in analysi method. iuris Pontif. à pag. 265. Goffr. & Host. in summ. huius tit. Alex. Caffan. & Anatol. Germon. in paratilis ad quinque libros Decret. Barth. Carthag. in exposte. tit. iuris Canon. nonissimè Ioan. Honor. lib. 2. summi. in Decret. omnes sub hoc tit. & tom. 4. repet. in iure Canonico ad lib. 2. Decretal. Andr. Barbat.

De materia huius tit. vide Ordin. Regiam Lusit. lib. 1. tit. 60. & apud Castellanos l. 1. tit. 7. lib. 5. nona recop. vbi Azeued. & titul. 9. lib. 2. for. leg. Guillelm. Durand. in speculo iuris, lib. 4. sub hoc tit. Morl. in emporio iuris, p. 1. tit. 11. Alex. Trentacinq. var. resol. lib. 2. sub hoc tit. Rendin. in prompt. recent. sententiarum, tom. 1. tit. 49. Galganet. de iure publico, lib. 2. tit. 31.

S V M M A R I V M.

- 1 *Instrumenti exemplum non solemniter sumptum fidem non facit absque originali.*
- 2 *Instrumenti exemplum non facit fidem.*
- 3 *Exemplum sumptum manueisdem notariis, qui originale scripsit, probat, & plenam fidem facit.*
- 4 *Originale, & exemplum quando inter se differant, potius standum est originali.*
- 5 *Exempla & originalia in quo differant.*
- 6 *Exemplis regulariter fides non est exhibenda.*
- 7 *Instrumentis publicis sufficiunt duo testes.*

C A P. Si scripturam. I. Gregor.

E Xemplum instrumenti fidem non facit si non appareat scriptura authentica, idest, nisi ostendatur

De Fide instrumentorum, Tit. XXII. 551

- latur originales. Colligunt ex Ordinariis. Abb. antiquis. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Imola. Anan. Felin. Hof. Bald. Panorm. Barbat. Butr. Anch. Dec. Mynsing. Guid. Pape. Cujac. Viu. in ratione. 2. libri iuris Pontif. pag. 193. Alagona in compend. iur. Canon. pag. 280. remissio Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. defumitur ex lib. 2. epist. 3. c. 42. regis tri B. Gregorij. refertur ab Anton. August. collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 15. c. 1.
- 2 Hanc eandem conclus. ex hoc text. defumunt Duen. reg. 280. Tiraq. de retrat. l. 2. §. 2. gloss. 1. n. 10. Perez l. 2. gl. 1. pag. 260 col. 1. sit. 5. lib. 2. Ord. & l. 5. gloss. 1. col. 1. in med. tit. 8. lib. 3. Castil. in data leg. Tauri. gl. trespacio. Exemplum vero sumptum manu eiusdem notarii, qui originale scriptum, probat, & plenam fidem facit Menoch. cons. 175. n. 2. 8. cum seqg. ex Conar. Macard. & aliis resoluit Cald. Pereira de empt. & vend. c. 35. n. 18. etiam si non reperiatur originales, ex Surd. decisi. 173. num. 109. tenet Steph. Gratian. discept. forens. o. 187. a. n. 13. Notario vero attestanti circa rogatum pacem de præterito non creditur, vt per Innoc. in praesenti num. 6. Bald. cons. 248. n. 5. lib. 1. Alex. cons. 142. n. 12. lib. 1. & cons. 251. n. 6. lib. 6. Cranet. cons. 171. n. 5. Curt. iun. cons. 166. n. 2. Natt. cons. 143. n. 2. 5. lib. 2. Bellam. decisi. 16 in fine. Pute. decisi. 6. 1. lib. 1. in correli. Rot. decisi. 28. 1. p. 2. divers. & decisi. 467. n. 2. p. 2. recent. & fuit dictum in Valentina canoniceatus 15. Novembr. 1624. coram R.P.D. Merlino.
- 4 Quando vero adest originales & exemplum, & internum, & aliud est aliqua repugnantia, originali stabilitur, vt per Bellacomb. tom. 1. communione opin. lib. 4. tit. 11. n. 142. vbi Vezin. num. 170. Macard. de probat. concl. 4. n. 13. & concl. 64. 4. n. 15. & concl. 740. num. 32. & concl. 12. 4. 3. Farim. p. 4. decisi. 6. 4. & de falsitate, & simulatio. quies. 153. num. 127 cum seqg. Cardin. Tusch. litera O. verbo, originale, concl. 202. a. num. 1. Alex. Trentacinq. variar. resol. 1. 2. sub hoc tit. resol. 10. a. n. 1. Cald. Pereira de empt. & vendit. cap. 4. num. 4. cum seqg. & cap. 35. a. num. 1.
- 5 Si scripturam authenticam, &c.] Adverte quod licet multoties exempla fidem faciant, & indubitatam habeant auctoritatem, distinguuntur tamen ab authenticis scripturis, quia haec originalia ipsius auctoritatem, illa vero aliunde consequuntur auctoritatem, & fidem, ita Couarru. pract. c. 19. n. 1. vers. hinc denique.
- 6 Nihil facere possumus.] Notatur ad hoc quod exemplis regulariter fides non est exhibenda etiam ab ipso Principe, vt per Cou. pract. c. 21. n. 2. Cald. Pereira de empt. & vend. c. 35. n. 45.
- 7 In gloss. Authenticam, 1. Notatum ad hoc quod in instrumentis publicis sufficiunt duo testes, Couarru. pract. c. 20. n. 4. ver. & licet, qui in protocollo subscribere debent, Socin. reg. 476. Anton. Gom. 1. 3. Tauri. n. 30. & 42. Valalc. de iure emphyt. q. 7. num. 3. col. 9. Bernard. Graeu. ad practicam Camara Imper. lib. 2. confid. 13. in coronide. n. 12. Quando vero adfint duo notarii, illis sine testibus creditur, Tiraq. de retrat. lign. §. 8. gloss. 9. n. 35. & seq.

S V M M A R I V M .

- 1 Instrumentum corrut si testes inscripti deceverint, nisi sigillum babeat authenticum, vel a notario confirmatum.
- 2 Scriptura priuata nullam fidem facit.
- 3 Priuata scriptura dicitur, que non est publica, sed a priuatis personis confecta.
- 4 Scriptura priuata recognita a parte habet vim confessionis.
- 5 Scriptura priuata recognita a parte operatur effectum

- apud Hispanos, & Gallos, ut per eam procedi possit per assignationem decem dierum.
- 6 Epistola non probat pro scribente, contra eum tamen probat si sit ab eo recognita.
- 7 Litera missiva recognitio qualis sufficiat, ostenditur.
- 8 Minor restituitur aduersus recognitionem scriptura absque auctoritate tutoris factam.
- 9 Cum diuturnitate temporis,
- 10 Parte non opponente, etiam si ea reat die, & consule,
- 11 Penes alia de consensu partium
- } scriptura priuata probat.
- 12 Reperta in archivo publico,
- 13 Statibus administratis,
- 14 Doctores referuntur de sigillo agentes.
- 15 Distilo, aliquis, de minimo etiam intelligitur.

C A P. Scripta. II.

Alex. III.

Scriptura facta per manum alicuius priuati, v. g. Steffis, si ille sit mortuus, talis scriptura non facit fidem, secus si sit facta per manus notarii, vel habuerit auctoritatem sigillum, per quod probari potest. Colligunt ex Ordin. Abb. antiqui. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Hof. Anch. Butr. Panorm. Felin. Bald. Barbat. Mynsinger. Guid. Papæ. Cujac. Viuian. in ratione. 2. libri iuris Pontif. pag. 193. Alagona in compendio iuris Canonici, pag. 280. remissio Casal. in annot. & Ximen. in concord. part. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 1. Decretal. lib. 2. tit. 15. c. 2.

Notatur hic text. ad hoc quod priuata scriptura nullam fidem, aut presumptionem facit, vt per Afflict. decisi. 8. 5. in fine. Ioan. de Amicis cons. 101. n. 24. Hyppol. sing. 436. Turret. cons. 74. n. 59. volum. 1. Cafr. cons. 1. num. 92. Rimini. iun. cons. 39. n. 9. & seq. Menoch. cons. 378. n. 10. Macard. concl. 111. num. 1. Petr. Bimi. cons. 216. n. 92. volum. 3. & alios citatos à Nicol. Genoa de scriptura priuata, lib. 1. q. 4. in princ. Aym. de antiqui. sem. porum, p. 1. c. visib. fol. 39. cum seqg. Menoch. cons. 1. n. 326. cum seqg. Curi. Philip. part. 1. §. 17. n. 36. Cald. Pereira de empt. c. 6. n. 16. & 17. Hyppol. cons. 109. n. 4. vbi assertit quod etiam mille scripturae priuatae non probant. Illa dicitur priuata scriptura, que non est publica, sed a priuatis personis, id est, non publicis, confecta. Perez lib. 5. sit. 8. lib. 3. Ordin. pag. 643. Macard. concl. 12. 94. n. 18. Roland. cons. 26. volum. 1. Alex. cons. 181. n. 4. vol. 2. Cæsar. Barz. decisi. 2. n. 8. Nicol. Genoa d. q. 4. n. 22. 5.

Primò limita in priuata scriptura recognita à parte, quia tunc habet vim confessionis, & cum illa proceditur executiū, latè Matth. Coler. de processibus execut. p. 3. cap. 1. n. 98. cum seqg. Steph. Gratian. discept. forens. c. 183. n. 10. & 11. Vnde apud Hispanos priuata scriptura recognita a partibus operatur effectum, vt per eas possit procedi per assignationem decem dierum, sicut per scripturas publicas, ita Couar. lib. 2. variar. cap. 1. n. 4. Auiles ad c. 30. Prætorum, verbo, execu. n. 3. 3. Auendan. de exequendis mand. p. 2. c. 30. n. 1. vers. aliquando ramen, Azeued. l. 5. tie. 21. lib. 4. noue relop. Soar. de Pace in pract. p. 4. tom. 1. c. 1. à n. 2. 2. Gottier. pract. lib. 1. q. 12. 1. Idem apud Gallos decifsum esse refert Rebuff. tom. 1. ad leges Gallie, sit. de chirag. recognit. in prefat. à num. 44. Eodem modo epistola licet non probet pro scribente, Menoch. de arbitrar. casu 94. n. 6.

552 Collectanea Doct. in lib. II. Decretal.

n. 6. recognita tamen per eum probat contra illatum, Couat. prati. c. 22. n. 6. in fine, Menoch. d. casu 94. n. 11. Mich. Gräßl. 1001. communium opinionis lib. 4. tit. 11. n. 32. 5. pag. 587. Mafcard. concl. 62. 6. Farin. fragment. crimin. littera A. unum. 526. cum seqq. Rota decif. 819. in 1. collect. nouiss. Enixacij. Illud tamen aduentendum duxi recognitionem litera missiva non debere ita esse exactam sicut aliarum scripturarum, cum huiusmodi litera missiva non soleant scribi in praesentia testium, Buratt. decif. 143. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 64. n. 27. & n. 28. idem digit in recognitione partitarum scripturarum in libris, & cedulis mercatorum. Ad recognitionem scripturarum priuata, seu literam missivam citatus in propria persona, si non compareat, habetur scriptura pro recognita, si hoc est, presum ei sit in citatione, Couarru. d. c. 11. n. 4. Auendan. d. c. 30. num. 4. Parlad. d. pars. 1. §. 5. n. 11. Azeud. 1. 5. & n. 13. tit. 2. 1. lib. 4. noua recop. Valalc. conf. 264. n. 2. Minor verò restituitur aduersus recognitionem absque tutoris autoritatem factam, Azened. d. 1. 5. n. 10. Guttier. præf. lib. 1. g. 12. 3.

Illud quoque aduertere oportet quod scripta manu alienius etiam sine testibus, die, & anno, probant contra ipsum, ut per Dec. in presenti n. 9. in fine, Paul. de Castro. cas. 216. num. & 2. lib. 1. Rot. decif. 751. n. 1. & 5. p. 1. divers. inuncta præsertim obseruantia, quia dat vigorem scriptura informi, Aym. de amio. tempor. p. 1. vers. quarto limitatur n. 14. & 1. Bald. conf. 400. n. 5. lib. 4. Verall. decif. 234. p. 1. Menoch. conf. 58. num. 20. lib. 6. concurrentibus quoque aliquibus adminiculis, quæ efficiunt ut scriptura informis probet. Aym. conf. 613. num. 14. Riminald. iun. conf. 52. n. 12. lib. 1. Decian. conf. 11. num. 12. 1. lib. 1. Cephal. conf. 608. num. 4. 8. & seqq. lib. 4. & fuit dictum ac consideratum in Vrbeutana censu 28. Iunij 1638. coram Card. Virili.

Deinde aduertere oportet recognitionem scripturarum priuata fieri debere per testes qui viderint illam scribi, & deponant se illius confectioni interfuisse, nec sufficit si dicant se habere notam manum scribentis, quia scribendi forma multis ex causis quotidianie mutatur, tum quia de facili potest adulterari, & sic propter similitudinem literarum testes facile decepti possunt, per text. in amb. de fide instrum. §. si quis igitur, resoluunt Grammat. dec. 8. 4. Granut. theorem. 15. per rot. Thesaur. quæst. 24. num. 5. Mart. voto 4. 5. per rot. Menoch. de arbitr. casu 114. num. 22. Ioseph. Ludou. Perus. decif. 7. ex num. 17. Marescot. var. resolut. lib. 1. cap. 69. & 80. quos refert & sequitur Ferentil. in annos. ad decif. 143. Buratt. num. 3. tit. E. Attamen in multis casibus sufficit recognitio per testes dicentes se habere notam manum scribentis, licet non fuerint præsentes scripturae, veluti vbi concurrunt adminicula, Marescot. d. cap. 79. num. 6. Fontanel. de pastis mpt. claus. 6. gloss. 1. p. 7. n. 28. vbi num. 23. & 24. subdit sufficere adminicula vnde cunque etiam ab extra prouentia, Granut. d. theorem. 15. ex num. 10. Gregor. X V. decif. 388. num. 2. vbi adden. num. 6. Buratt. decif. 29. num. 15. & decif. 330. num. 6. Rot. decif. 303. p. 1. recent. & in Romana pecuniaria 5. Maij 1627. coram R. P. D. Dunozetto iun. Et in scripturis, quæ sunt absente parte, ut in literis missivis, vel cambijs, Granut. d. theorem. 15. n. 2. 5. Gabr. Pereira Lust. decif. 97. Rot. decif. 370. p. 2. divers. & in Romana censu 17. Decembri 1627. coram R. P. D. Merlino. Et vbi adeit statutum, vel consuetudo quod sufficiat recognitio facta per testes deponentes se habere notam manum, Strach. qui loquitur de consuetudine mercator. rub. quomodo in causis mercatorum procedendum sit num. 11. Rot. Ianuen. decif. 16. n. 11. & dec. 18.

n. 3. & 12. Fontan. d. p. 7. n. 26. & idem seruator de stylo in Tribunal Auditoris Camere, vt testantur Vestr. in præxi lib. 6. c. 1. n. 8. vers. nibilominus, Tiber. Salust. in præxi lib. 1. c. 3. n. 10. Et de stylo Curiae Romane in scripturis in quibus testes adhiberi non solent, Buratt. conf. 103. n. 9. lib. 1. Buratt. decif. 581. num. 1. & decif. 658. n. 1. Rot. decif. 530. num. 7. p. 1. recent. & in Bononien. de Manzolis 13. Martij 1626. coram Remboldo.

Secundò limita in scriptura priuata cum diuinitate temporis, vt per Tiraq. de prescript. fol. mibi 48. in princip. Mafcard. concl. 111. n. 8. & concl. 129. 1. Iaf. in l. admovendi n. 77. in fine, & repet. n. 90. ff. de inveniend. Marfil. sing. 436. Riminald. conf. 363. num. 3. vol. 4. Caballin. millcq. 658. in fine, Borrell. conf. 40. n. 36. Menoch. conf. 402. n. 47. cum aliis citatis à Genoa d. lib. 2. 9. 3. n. 23. 2.

Tertiò limita, parte non opponente, nam si quando producitur fuit contra eam pars non opposuit, ab eo censemur approbata, & veritatem continere, Mafcard. d. concl. 1194. n. 18. Surd. decif. 199. n. 8. etiam si careat die, & consule, decif. Genuen. 12. 6. Vinian. 1001. communium opinionis lib. 4. tit. 10. num. 59. pag. 520. Rebuff. d. tit. de clirog. recognit. in prefat. n. 88. Cald. Pereira de empt. & vendit. cap. 4. num. 9. Menoch. d. casu 94. num. 12.

Quartò limita in scriptura priuata penes acta de contentu partium lata, quia tunc habet vim sententiae iudicis, & facit translatum in rem iudicatum, & habet executionem paratam, vide Menoch. remed. 4. adipise. n. 104. & conf. 336. n. 24. Tiraq. de retratu lig. §. 2. gloss. 1. n. 14. Parlad. lib. 2. rerum quid. cap. fin. p. 1. §. 10. Vincent. de Franchis Neapol. dec. 118. num. 7. Mafcard. concl. 711. num. 70. & concl. 1294. num. 17. Azeud. l. 1. num. 2. 2. cum seqq. tit. 2. 1. lib. 4. noua recop. Surd. decif. 309. n. 5. Cald. Pereira de renouat emplo. queſt. 1. 1. num. 4. Valalc. de iure emploj. queſt. 7. num. 17. vbi resoluti pætiones partium, quæ à notariis publicis scribuntur in actis, habere vim publicarum scripturarum; & aduertit quod priuata apud acta scribit confessionem, vel responsionem suam, & subscrabit, talis confessio, vel responsio habet vim publici instrumenti, de quo etiam Menoch. d. remed. 4. adipise. n. 104.

Quintò limita in priuata scriptura reperta in archino publico, vt per Cald. Pereirade emplio, & vendit. cap. 1. num. 2. vide plures Doctores quos citauit ad cap. ad audientiam, de script. & ad gloss. c. cim. caufam, de probacion. scripturæ autem extractæ ex archivio Episcopali, dicuntur extractæ ex archivio publico, & plene probant, vt per Franc. Marc. dec. 439. num. 2. 3. & 4. p. 1. Aluarot. inter consilia Alberti Bruni conf. 12. 1. n. 3. Modern. Parauin. de priuata scriptura lib. 5. c. 1. n. 3. Rot. in Sorocana beneficij 8. Martij 1627. coram R. P. D. Merlino, vbi fuit dictum eandem fidem dandum scripturam extractis ex archivio Calffenensi, quia archivium illius Monasterij Calffenensis publicum est, & publice conferunt militari, ac publicè custoditur, quo casu scripturæ ab illo extractæ probant, secundum Socin. len. conf. 2. 8. n. 6. lib. 2. alias fecus iuxta Pute. decif. 1. 68. lib. 3. & dec. 2. 5. tit. de fide instrum. & non solùm probant inter personas illius territorio subiectas, vt per Caputagen. decif. 42. p. 1. Pute. decif. 341. n. 2. lib. 2. Reverendissimum Coccin. decif. 36. n. 10. & decif. 128. n. 2. in eius impreffis, Trentacinq. var. resolut. lib. 2. tit. de fide instrum. resolut. 8. n. 8. sed etiam extra territorium archivij cum habeat & custodiat scripturas pertinentes ad totum terræ orbem, vt docet Ioseph. Sesse Aragonia decif. 2. 1. n. 6.

Sexto

De Fide instrumentorum, Tit. XXII. 553

- 13 Sexto limita stantibus adminiculis, vt per Farin. p. 4. conf. 70. n. 59. cum multis segg. Caualer. decif. 2; 4. p. 1. Caputaq. decif. 114. n. 3. vers. quantitas, in fine, Rot. decif. vlt. p. 1. divers.
- 14 Sigillum.] De Sigillo vide multa per Conar. pratt. c. 22. num. 9. Menoch. de praf. lib. 2. praf. 57. Gonadal. reg. 8. Caneel. gloss. 61.
- 15 Alicuius.] Dicitio haec de minimo etiam intelligitur, vt per Tiraq. in l. si unquam, C. de renuandis donat. verbo, omnia, n. 14. Menoch. remed. 14. recip. n. 8. & conf. 4. n. 18. & conf. 3. n. 9. & conf. 178. n. 2. Surd. decif. 2. 83. n. 8. & conf. 83. n. 12. Cened. sing. 5. n. 1. Steph. Grat. discept. forens. cap. 509. n. 35. & plures alios citatos per me in remiss. de dictionibus, & claus. diction. 14. num. 6.

In gloff. *Sigillum*, ibi, authenticum dicitur *sigillum Episcopi*, & ei creditur. Ita Rot. decif. 1. de probat, in nomine, vbi dicit hoc procedere de generali consuetudine totius Orbis, & obseruantia Palatij Apostolici in iis, quæ spectant ad officium Episcopi inter eius subditos, & extra causam eius propriam, & dummodo non procedat ut index, & in procuratorio Episcopis firmat Rot. decif. 1. de procurat. in ei dem nosis, & 36. eod. tit. in antiqu. & fuit dictum in Brachar. Parochialis 17. Februar. 189 coram Reuerendiss. Perusino, & facit decif. Seraph. decif. 773. n. 16. & fuit firmatum in Tridentino decimario 14. Februarij 160. coram Card. Sacro. Non tamen probat in praedictum tertij, vt postea resolutum extitit in eadem causa 6. Aprilis 1620. coram eodem, intelligendo tamquam actus principaliter tendit in praedictum tertij, secus si Episcopus disponat super iis, que principaliter ad se spectant, tunc enim non attenditur praedictum, quod occasionaliter, & in consequentiam tertio euuenire posset, & allegatus fuit Castron. conf. 13. incip. Super primo dubio, num. 2. part. 1.

Et semper sigillum publicum praesumitur appossum de consensu illius cuius est sigillum, quando sigilli dominus non contradicit, vt per Anton. de Butr. in cap. tertio loco, num. 3. vers. secundo nota, & ibid. Dec. n. 8. vers. & subiunctur, de probat. Abb. in presenti n. 15. vers. quod autem sigilla, Vitalin. in Clem. 1. §. fin. n. 47. de inveni. & inclinarunt Domini de Rota in decif. seu discurfu 535. n. 1. 1. divers. sigillum enim publicum à fide digno diligenter custodiri solet, vt in proposito adnotauit Cou. tract. cap. num. 9. & praeternam vbi scriptura sigillata non continet aliquid ad fauorem familiaris illius, cuius est sigillum, de quo possit dubitari de subtractione sigilli iuxta distinctionem Anchar. in presenti n. 1. Hypoll. de Marfil. in l. 1. §. in rationib. in 10 ff. ad leg. Cornel. de falsis, Roman. conf. 446. n. 12. & Anton. Gom. comm. tit. de prafumpt. concl. 1. n. 13. & 14.

Et solum sigillum publicum probat absque alia subscriptione Episcopi. Innoc. in pra. enti, n. 5. gloss. verbo intelligendum in l. si procuratorem, ff. de procurat. & ibi Castron. n. 5. Dec. in d. c. tertio loca, n. 3. de probat. & in cap. post cessionem, n. 31. vers. prima conclusio, eod. tit. Bald. in l. 2. in fin. & ibi adden. C. de rebus non alien. quem sequitur Alex. in l. que datis, n. 38. vers. contrarium, ff. soluto marit. Gemin. conf. 57. n. 5. Roman. conf. 303. n. 2. Hypoll. de Marfil. in rubr. C. de probat. n. 310. & 32. 3. Bero. quæst. famil. 48. n. 11. Bursat. conf. 39. n. 26. Conar. d. cap. 22. n. 9. Boer. decif. 154. n. 5. in fin. Anton. Gabr. d. concl. 4. n. 3. Menoch. conf. 2. n. 322. & de arbit. casu 113. n. 6. & videtur fuisse de mente Rotæ in decisionibus suprà in principio allegatis, dum considerat solum authenticitatem sigilli, quæ consideratio alias eis est superflua, si opus esset subscriptione, cum sola

Tom. I.

subscriptione absque alio sigillo probet consensum & auctoritatem subscriptientis, Anton. Butr. in presenti, n. 4. vers. an ipsa exigatur, Bart. in l. ciui tabernam. §. idem quæ sit, n. 2. ff. de pignor. Gabr. a tit. de prafumpt. concl. 4. n. 12. Rot. decif. 101. n. 3. p. 1. recent. & de signatura Papæ, Rot. decif. 605. n. 5. p. 2. decif. 58. num. 2. part. 1. recent. & in istis terminis latius firmat Rot. decif. 36. de procurat. in antiqu. vbi dicit quod si Episcopus, vel Abbas vult facere mandatum nomine sui Capituli, vel Conuentus, debet exprimere nomen Capituli, vel Conuentus, & si non ponatur Capitulum, vel Conuentus, sufficit quod in procuratorio reperiatur eorum sigillum, ex quo satius appetat sigillum supplere nomen Conuentus, vel Capituli.

SVMMARIVM.

- 1 Rescriptum Apost. propter resuram in loco non suspeclio non censetur vitiousum.
- 2 Abrasio in literis Apost. non inducit falsitatem quando non reperiatur in loco suspecto, alias fecus.
- 3 Rafura, cancellatio, vel interlineatura quando falsi presumptionem inducunt, remissio.

CAP. Ex literis. III.

Itera Apost. propter rafuram factam in narrativa vel in locis non suspectis, non censentur falsa, vel suspeclio sicut nec priuilegia si abradantur in nominibus possessionum. Colligunt ex Ordinari. Abb. antiqu. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Innocent. Anan. Hostiens. Bald. Panorm. Barbat. Felin. Henric. Boich. Anchar. Mynting. Butr. Guid. Papa. Cujac. Viuian. in ration. secundi libri iuris Pontificis, pag. 194. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 20. remissio Calaf. in annos. & Ximen. in concord. p. 1. refertur ab Anton. August. collect. 2. Decretal. lib. 2. tit. 14 cap. viii.

Probat hic text. abrasionem in literis Apostol. non inducere falsitatem, quando non reperiatur in loco suspecto, alias fecus, vt per Farinac in prædicta crimin. p. 6. de falsitate, & simulat. q. 52. num. 47. vñl. num. 46. resoluti abrasionem in dispositione Quris reddere falsas litteras Apostol. fecus in narratione facti. Sic etiam abrasio in instrumento seu literis in suspecto & substanciali loco vitiat, vt per Socin. reg. 2. fecus quando rafura non est in loco substanciali, Menoch. remed. 4. adipiscend. num. 709. Unde cancellationem instrumenti in loco scilicet suspecto impidere missiōnem in possessionem, refutari Flamin. de resignat. benefic. lib. 9. question. 7. num. 46.

Cætera de rafura, cancellatione, vel interlineatura, an, & quando inducant falsi præsumptionem, vide Villalob. Vezin. & alios tom. 1. communium opinion. lib. 4. tit. 1. num. 245. cum segg. Malcat. de probat. conclus. 1. 243. à num. 13. Cur. Philip. part. 1. §. 17. numer. 33. Alexand. Trentacinq. variar. resolution. lib. 2. sub hoc tit. resolution. 11. Surd. consil. 17.

SVMMARIVM.

- 1 Priuilegium de falso redarguenti index facit illud exhiberi coram se, & partibus, & in loco congruo, & seculo, & interum stabuntur sententia lata per illud.

Aaa 2. 807

- 2 Scriptura rasa presumitur falsa.
3 Sententia lata ex falso instrumento valet, & tenet usquequo contrarium probetur.

S V M M A R I V M.

- 1 Instrumentum publica manu non confectum habens sigillum, cuius literae non sunt legibiles, vel scriptura delete, vel enormem patitur fracturam non probat.
- 2 Peitorium & possessorum quando intentatum, & motum dicatur, ostenditur.
- 3 Cancillario, sive interlinearum diei apposita in instrumento suspicionem falsitatis inducit.
- 4 Falsitatis oritur suspicio cum aliquid scripture additum appareat ex diverso instrumento.
- 5 Attrementi varietas suspicionem inducit.
- 6 Sigillum datur in signum confirmationis.
- 7 Sigillum si frangatur pro ea parte ut non dignoscatur imago, vel non cognoscantur literae, nec cuius sit, non facit fidem.
- 8 Sigillum debet continere characterem, seu literas circums propriae nomen declarantes.
- 9 Bollettino, quod sit pro peste, vel aliqua alia de causa non datur fides, si sigillum in eo bene impressum non sit.
- 10 Litera quando habent causam manifestam, quam approbant periti, non faciunt falsitatis suspicionem.
- 11 Falsitatis suspicio oritur ex rasura in loco valde sufficiente instrumenti, vel Bullae.
- 12 Falsitatis presumptio oritur ex foliorum incisione.
- 13 Abrasio aequiparatur consumptioni.
- 14 Instrumentum corrosum in parte substantiali an probet remissiu.
- 15 Testis examinatus illo citato, cuis principaliter intererat, fidem facie.
- 16 Confirmatio presupponit iam ius competere.
- 17 Confirmatio privilegij intelligenda est secundum formam petitionis, & supplicationis, qua in ipso privilegio declaratur.
- 18 Interpretatio omni dispositione est facienda, ut actus valeat potius, quam pereat.
- 19 Responsio ita debet intelligi ne respondens incidat in contrarietatem.
- 20 Interpretatio illa facienda, qua scriptura conciliatur.
- 21 Dominium acquisitum ex uno titulo potest amplius alio titulo, vel causa de novo acquiri.
- 22 Instrumenti appellatione non venit priulegium.
- 23 Comes quis potest esse ratione patrimonij & Episcopus.
- 24 Dominium per instrumentum locationis non probatur.
- 25 Possessio per simplicem locationem non probatur.
- 26 Clavis appellatione remota, ubi in primis literis est opposita, tunc debet fieri mentio in secundis.
- 27 Verbum, pertinere, omnem causam & titulum sine singulari, sive uniuersalis successionis comprehendit.
- 28 Indictio quid sit ostenditur.
- 29 Scriptura munera sigillo alieno de voluntate signantis adieci probar.
- 30 Chronicis antiquis, quibus à Maioribus fides communiter adhibita est, creditur.
- 31 Titulos varios potest quis obtinere super eodem beneficio.

C A P. Inter dilectos. VI.

Innoc. III.

Quando iura partium sunt obscura, sententia fertur contra eum, qui est petitor, & absolutus contentus, & sic qui in causa non legitimè probat, v.g. instrumenta corrosa, vel notoriè interfacta, vel cum sigillo yaftata, vel aliena manu subscripta, vel

C A P. Accepimus. IV.

- 1 Priuilegia partis aduersæ quando quis dicit esse falsa, indices in loco congruo, & securò ut in clauistro Religiosorum, coram duodecim testibus infra certum terminum illa demonstrent partis, sed interim priuilegia, & sententia lata suam habeant vim. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Bellam. Joan. Andr. Imol. Innoc. Barbat. Anan. Host. Bald. Panorm. Felin. Butr. Anch. Mynsing. Guid. Pap. Cujac. Viuiian. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 195. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 281. remissiu Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur Ab Anton. Aug. collect. 2. Decret. lib. 2. tit. 14 c. 2.
- 2 Notatur ad hoc quod rasa scriptura presumitur falsa, & tanquam falsa iudici potest, ut per Mascard. de probation. concl. 1254. à princ. De rasuris & cancellatione scripturarum, seu instrumentorum, vide Anton. Gom. l. 2. Tauri, n. 91. & l. 45. n. 145 ad fin. & 146. Menoch. de arbitrio, casu 187 à n. 34. Mascard. conclus. 494. Surd. conf. 16.
- 3 Interim autem notandum, &c.] Notatur ad hoc quod sententia lata ex fallo instrumento valet & tenet usquequo conitarium probetur, ut per gloss. 10. in princ. l. 7. tit. 10. lib. 1. leg. fori.

C A P. Contingit. V.

Celest. III.

- 1 Priuilegium suum, vel indulgentiam, vel instrumentum quando vna pars demonstrare cogitur, tunc legi debet coram indice, & aliquibus viris prudenteribus deputatis ab ipso indice, audiente parte contraria, & si quæsto fuerit super uno capitulo solùm illud tantum rescribatur, & parti aduersæ copia tradatur. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Joan. Andr. Imol. Anan. Panorm. Anch. Host. Bald. Felin. Henric. Boich. Butr. Mynsing. Barbat. Dec. Guid. Pap. Cujac. Viuiian. in ration. 2. libri iuris Pontif. pag. 195. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 281. remissiu Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 2. Decret. lib. 2. tit. 14 c. 2.
- 2 Praesente indice.] Notatur ad hoc quod instrumenti productio ita debet coram indice fieri, ut non sufficiat coram notario & testibus illud exhiberi, ut per Conar. var. lib. 1. c. 1. n. 5 in princ. & pract. c. 10. n. 6. vers. instrumenta, ubi n. 7. in princ. dicit aliud esse obfernendum in illo instrumento quod plures habet partes, & varia rerum capita distinctos actus continentia, ut illud omnino & integrè iudici exhibeat quo minus ille totum legere possit si velit, & sic exhibito aduersario copia danda est, aut editio facienda illius capituli, quo produceens uti velit, de quo etiam vide gloss. 2. post princip. & gloss. 4. tit. 9. lib. 2. leg. for. Mich. Graff. tam. uicom. opin. lib. 4. tit. 11. num. 151. pag. 575. Unde pro legatario non debere edi totum testamentum, sed particulam tantum, qua illi pertinet, sicut Auiles ad cap. Pratorum, in proem. n. 13. fol. mihi 24.

De Fide instrumentorum, Tit. XXII. 555

- ex qualitate chartæ, vel in anno Domini, & similibus nihil facit, nec nocet postfessori. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. And. Inol. Henric. Boich, Barbat. Felin. Bald. Guid. Papæ, Host. Anchur. Panorm. Butr. Mynsinger. Anan. Cujac. Viuijan. in ration. secundi libri iuris Pontificij, pag. 196. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 281. remissiæ Catal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 3. Decretal. lib. 2. t. 13 cap. vnic.
2. Ad monasterium hæc omnia pertinere.] Notatur ad hoc quod si petatur rem restituiri, dicitur intentatum petitorum; si vero in possessionem mitti, vel manuteneri, vel restituiri, & reintegrari, motum dicitur possessorum, ut per Menoch. in præludis, recip. num. 1.
3. Vbi potuisse falsitas, &c.] Notatur ad hoc quod cancellatio, sive interlineatura diei apposita in instrumento suspicionem falsitatis inducit ut per Mascal. de probat. concl. 356. n. 2.
4. Recensio apparcat.] Notatur ad hoc quod falsitas oritur suspicio cum aliquid scripturæ additum appareat ex diuerso atramento, ut per Menoch. de arbitrio. caſu 187. n. 35. & n. 6. idem resolutum cum literæ nouæ in charta antiqua scriptæ reperiuntur, & n. 38. etiam idem affirmat cum instrumentum antiquitus confectum noniter registratum, seu protocollatum appareat, & conf. 23. n. 16. cum seqg. etiam dicit atramenta varietatem suspicionem inducere, de quo etiam conf. 199. n. 8. & de præf. lib. 5. præf. 20. n. 8. Mascal. card. concl. 740. n. 18. vbi n. 20. hoc intelligi quando extaret diuersitas manus scribentis, aut alia concurrent, quia sola diuersitas atramenti non sufficit ad suspicionem.
5. Nec sigillum.] Notatur ad hoc quod sigillum datut in signum confirmationis, vt per Rebuff. in tract. miniat. queſt. 10. n. 24. in fine, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 61. num. 11. sigillum tribuit fidem scripturæ æquæ ac subscriptio. Doct. in cap. poſt cessionem, de probat. Gemin. conf. 17. n. 5. & conf. 144. num. 4. Anton. Gabr. commun. tit. de probation. concl. 4. n. 45. Menoch. conf. 1. num. 332. Rot. in Tridentina decimali 14. Februarij, & 6. Aprilis 1620. coram Card. Sacratu, & in Calalen. beneficij 28. Iunij 1627. coram R. P. D. Merlino.
7. Notatur etiam ad hoc quod si sigillum frangatur pro ea parte ut non dignoscatur imago, vel tantum atteratur; vel cassetur ut non dignoscantur literæ, nec cuius sit sigillum, non faciet fidem, quia vero non est sigillum propter formam omnilonem, ut per Rebuff. d. 9. 10. n. 26. Vnde sigillum debet continere characterem, seu literas circum proprium nomen declarantes, vel alias literas aptas, & conuenientes sigillo, ut facilè cognoscatur cuius sit sigillum, ut per Menoch. de arbitrio. caſu 13. n. 3. Gonzal. d. gloss. 61. num. 5.
9. Notatur deinde ad hoc quod bolletinum, quod fit pro perte, vel aliqua alia causa, non probat, nec vila ei fides danda est si sigillum in eo possum non sit bene impressum, ut per Mascal. de probat. concl. 1. 47. & sigillum confetur appositum de voluntate illius, cuius sigillum est, ut per Farin. conf. 60. n. 12. vbi addit. lit. H. p. 4.
10. Quidam apparabant litteræ.] Aduerte litteras, quando habent causam manifestam, quam approban' pe- rit, non facere falsitatis suspicionem, ut per Farin. part. 4. decif. 65. num. 8. Et notatur ad hoc quod falsitas suspicio oritur ex rafura in loco valde suspe- cito instrumenti, vel Bullæ, ut per Mascal. de probat. concl. 740. num. 43. Sic etiam falsitatis præsumptio Tom. I.
- oritur ex foliorum incisione, Menoch. de arbitrio. caſu 187. num. 46. & conf. 58. num. 6. Et quando in aliquo libro reperiuntur aliqua folia addita, & de novo confuta, falsitatem pariter præsumi voluit Ioseph. Ludon. Lucensi decif. 13. num. 22. Intellige quoad ef- fectum ciuilem, ut feliciter, fides scripturæ, seu instrumenti adiuvata ex apostolis, additionibus, ra- fura, seu foliorum incisione; ut vero quoad effec- tum criminale, idest, contra Notarium possit cri- minaliter agi, & procedi, minimè ex prædictis fal- sitas arguitur, nisi aliis probationibus coadiuinetur, ut per Achil. Personal. de ad p. ſc. poſſeff. n. 1. 8. cum seqg. & sub n. 146. Mascal. de probat. concl. 113. ex n. 17. & concl. 12. 54 num. 6. & seq. Farin. in præxi crimin. p. 3. queſt. 153. num. 19. 57. & 58. Apostillæ an & quando videntur scripturam, ponit optimè Rot. in Bononiens. fideicommissi de Dulphis 22. Novembris 1610. coram bona mem. Card. Caualerio, inter eius impressas decif. 12. 1. per tot. vbi num. 6. tenet apostillas scriptas manus eiusdem Notarij in matrice non videntur scri- pturam, licet non appareat, approbatio, & num. 9. subdit quod apostillæ, quæ sunt scriptæ aliena ma- nū, non videntur instrumentum si non sunt in parte substanstiali.
- Sed contra, &c.] Notatur ad hoc quod abrasio- nes equiparatur confusio, & ideo si aliqua pars li- terarum Apol. reperiatur confusa in loco ſuſpe- cto, inde oritur falsitas suspicio, licet non tanta quanta oritur ex abrasione, ut per Farin. in præxi crimin. part. 6. de falsitate, & simulat. queſt. 151. num. 45. Et de instrumento, seu alia scriptura cor- rosa in parte substanstiali quod non probet; secundus autem si sit in parte substanstiali, colligitur ex l. 1. §. fin. ff. de bono poſſeff. secundum tab. & ibi gloss. in verbo muribus, Ruin. conf. 217. num. 14. lib. 1. Tufch. verbo in instrumento, concl. 246. num. 20. & 22. Rot. in Ferrarens. Capellanie 4. Iulij 1625. coram bona mem. Vbaldo.
- Nec attestaciones, &c.] Notatur ad hoc quod testis examinatus illo citato, cuius principaliter intererat, fidem facit, ut per Surd. decif. 103. numero 3. vbi quod prædicta textus verba continent partis allegationem, non vero Pontificis decisionem.
- Quod non ſolum confirmationes, &c.] Coſideratio prelupponit iam ius competere, ut per Guttier. præf. lib. 3. q. 16. n. 48.
- Quamvis ex forma petitionis, &c.] Notatur ad hoc quod confirmationis privilegijs secundum formam peti- tionis, & supplicationis, quæ in ipso privilegio declaratur, intelligenda est, ut per Guttier. d. queſt. 17. n. 42. & 50. & q. 41. n. 12. Grammat. decif. 103. n. 201. Menoch. conf. 3. n. 14. Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 1. §. 1. n. 70. & 71. Fr. Emman. in explicat. Bull. Cruciate, p. 2. fol. 157.
- Et modo, quod magis poſſit valere.] Notatur ad hoc quod interpretatio in omni dispositione est facien- da ut actus valeat potius, quam pereat, ut per Hyppol. sing. 672. Xuar. alleg. 8. n. 15. ac ut omnis contrarietas remoueat, Dec. in l. past. a nouissima, n. 5. C de pastis, Menoch. conf. 2. n. 61. Rebuff. de reprobatione, n. 114. ad finem. Sic etiam reſponſio ita debet intelligi, ne responderens incidat in contrarietatem, ut per Surd. decif. 291. num. 23. Et illa interpretatio eft facienda, que scripture concilientur, ut per Burg. de Pace conf. 2. n. 86.
- In alio iudicio recepta fuſſent, &c.] Collige ex his verbis attestaciones receptas in uno iudicio, in alio fidem, non facere, gloss. verbo noſumentum. Docto- res in præf. gloss. & Doctores in cap. cum ſu- per, & in cap. pen. de re iud. Batt. in l. ſapè, num. 12. A. 2. 2. vbi

556 Collectanea Doct. in lib II. Decretal.

vbi Ies. n. 79. ff. illo sit. communis ex Molin. de primog. lib. 4. c. 9. n. 5. Menoch. de arbitr. casu 111. Non obstat cap. causam, que 11. de testib. quod ibi in addit. intelleximus procedere in attestacionibus receptis in alio iudicio omnino diverso ab illo, in quo de illarum fide, & probatio tractatur, qua propter dicendum est text. illum agere quando ab eisdem personis in iudicio contenditur, text. verò in presenti procedere quando attestations receptae sunt inter diuersas personas, tunc enim in quocumque iudicio sine consensu litigantis nequam recipiuntur, vt in effectu tradant omnes citati, & colligitur ex verbis huius text. ibi, inter alias personas.

21. Ex alia causa memm., &c.] Notatur ad hoc quod dominium acquisitam ex uno titulo, potest amplius ex alio titulo, vel causa de novo acquiri, vt per Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 13. n. 70.

22. Per instrumento vero, &c.] Notatur ad hoc quod appellatione instrumenti non venit priuilegium, vt per citatos Rebuff. ad 1. 99 ff. de verborum signif. pag. 420, vbi contrarium teget. Instrumenti appellatione quae veniant, dixi in tract. de appellativa verborum virtusque iuris signif. appell. 119.

23. Non sufficiat facta locatio.] Notatur ad hoc quod quis potest esse Comes, ratione patrimonij, & Episcopus, vt per Abb. hic num. 5. Molin. de primog. lib. 1. cap. 13. num. 97. Sylvan. consil. 3. à num. 55. Menoch. remed. 10. recip. num. 98. Cabed. de patronatib. Regia Corona, cap. 5. numer. 4. vbi ponit exemplum in Episcopo Columbri. Menoch. de arbitr. casu 231. num. 6.

24. Nec est viisque probata proprietas.] Notatur ad hoc quod dominium per instrumentum locationis non probatur, vt per Mafcard. de probat. concl. 141. nec probatur per instrumentum divisionis, Alexand. cons. 187. n. 4. lib. 2. Hieron. Gabr. cons. 93. n. 10. lib. 2. Nec ex instrumento emptionis etiam cum preiij. solvione & possessionis traditione, nisi ex parte emptoris probetur quod vendor sit dominus, vel tantum temporis intercesserit quod fuerit praescrīptum, gloss. verbo in vacuum, paulo ante med. in l. cim. res C. de probat. Alex. cons. 98. n. 7. vol. 2. Nec per instrumentum donationis probatur dominium donatarij nisi. L. tatur donantem fuisse dominum. Afflict. de off. 4. n. 1. cum aliis per Surd. decis. 260. n. 11. vbi generaliter quod dominium non probatur ex titulo, nisi constet quod actor sit dominus. Aym. cons. 157. n. 5. Card. Mantic. decis. 198. n. 11. Hoc tamen procedit in rei vindicatione, non autem quando agitur de dominio ad alium effectum, tunc enim leviores probationes sufficiunt. Afflict. decis. 23. n. 4. 40. 5. Rot. decis. 12. n. 10. p. 2. recent. Intelligitur etiam si agatur contra tertium, secus si agatur contra illum, qui ipsum emptorem, vel donatarium recognouit in dominum, & concurrent adminicula, Rot. dec. 400. n. p. 1. recent.

25. Nec ad plenum possesso.] Notatur ad hoc quod possesso per simplicem locationem non probatur, Mafcard. de probat. conclus. 118 1. D. Barbos. in l. si alienam, n. 80. ff. soluo matrem. Menoch. cons. 180. n. 74. Valasc. de iure emphyt. quast. 9. n. 13. Cald. Percira de renouat. emphyt. q. 16. num. 25. Rot. decis. 405. apud Farin. in 1. collect. nouiss. alias p. 4. divers. qui fecus dicunt quando ultra locationem internent pensionis solatio, tam en concurrentibus adminiculis concludentes possessionem contra tertium probari ex locatione responderunt Socini. cons. 13. n. 16. lib. 2. Natt. consil. 50. n. 49. lib. 1. Anton. Gabr. commun. tit. de locato concl. 4. n. 16. Cas. de Grassi. decis. 10. de causa poss. Rot. in Romana, seu Albanen. divisione 26. Inni 1619. coram

R.P.D. Pirouano, vbi etiam fuit dictum adminicula quoad hunc effectum ponderari ex effectuum perceptione, quod est signum evidens possessionis, & ex receptione pensionum, & ex productione eorumdem locationis instrumentorum, ex qua oritur confessio contentorum in eis. Et quod ex instrumentis locationum bene probatur possesso ad effectum maintenance in exactione decimaru concurrentibus adminiculis, resoluunt Grat. cons. 50. n. 49. & seq. lib. 1. Seraph. decis. 996. n. 2. Rot. decis. 57. 3. n. 3. part. 2. recent. & in Leodien. Parochialis 4. Iulij 1625. coram R.P.D. Merlino, late Ferentil, in anno. ad decis. 263. Buratti.

Distinguendum videbatur, &c.] Collige ex text. data contrarietate instrumentorum quantum fieri possit, ad concordiam esse reducenda, idem videtur probare text. in cap. cum dilecta, de confirm. utili, juncto text. in cap. quoniam frequenter, in princ. & lite non contest. tradunt Bart. in l. fin. §. item num. 4 ff. de condit. indeb. Bald. in l. scriptura, C. de fide instr. Felin. in cap. cum in, n. 8. de testib. Intellige ut procedat in illis instrumentis, quae ad concordiam reduci possunt, cum Abb. n. 2. & Felin. 9. in cap. imputari 1. 3. de fide instrum. Non obstat l. Sempronius 48 ff. de legat. 2. quia procedit ex eo quia per illam minorem quantitatem in favore haredis reducitur ad concordiam contrarietas, seu contradictione, quae apparebit in exemplis, de quibus ibi, Boér. decis. 2. 52. n. 11. Menoch. cau. 213. n. 15. Nec etiam obstat l. scriptura C. hoc sit. de fide instrum. quia procedit in scripturis, quae ad concordiam reduci nequeunt, patet ex verbis ibi, scriptura diversa.

In gloss. Consumptum. Notatur ad hoc quod si in primis literis est apposita clausula, appellatione remata, de ea debet fieri mentio in secundis, vt per Palat. in repet. cap. per vestras, de donat. inter virum, notab. 4. num. 14.

In gloss. Perinere. Notatur ad hoc quod verbum, 27 perinere, omnem causam & titulum sine singulari, sive vniuersali successionis comprehendit, vt per Ozac. decis. 4. n. 1. Rebuff. in l. verbum perinere 181. ff. de verbor. signif. Hieron. Portoles in tract. de conforib. c. 5. num. 19.

In gl. Indictionis, ibi, nota ergo quid sit indicatio, &c.] Indictio erat tributum quoddam quod olim Imperatoribus Romanis de listro in lustro à provincialibus suis præstabatur, id est, de quinquennio in quinquennium soluebatur, & ex eo tempore, quo ab Imperatoribus fuit indictum, tabelliones, & notarij in instrumentis ceperunt ab indicitionibus tempora, numerosaque annorum computare ante Christi D.N. Nativitatem, & ita prima indictiocepit tribus annis aucta Christi Nativitatem, tradunt Otalor. de nobilit. p. 1. c. 2. n. 20. & 22. Garc. Tolet. in lucerna rub. trium librorum Codicis, sub rub. de indicitionib. à n. 6.

In gloss. Deleta, ibi, tertio quia falsum sigillum, &c. 19 Notatur ad hoc quod non solum probat scriptura manuista sigillo proprio, sed etiam alieno, dummodo exprimatur quod de voluntate signillantis fuit adiectum sigillum alienum, vt per Anton. Gabr. commun. tit. de probat. concl. 4. n. 15. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 61. n. 30. & 35.

In gloss. Magis, ibi, per chronicam Imperatorum. Notatur ad hoc quod chronicis antiquis, quibus à Majoribus nobis fides communiter adhibita est, credere debemus, vt per Xuar. alleg. 8. n. 2. & seq. Caſſan. in catalogo gloria mundi, p. 10. consil. 46. ad fin. Mafcard. de probat. concl. 198. n. 5. Gattier. præf. lib. 3. quast. 13. n. 23. vide citatos ad cap. cum causam, n. 5. de probat. Vnde exemplis chronicarum historiarum, aut causum similiū recte posse iudicari, tradunt Palat. in repet.

De Fide instrumentorum, Tit. XXII. 557

repet. rubr. de donat. inter virum, & uxor. §. 42. n. 2. Ani-
les in proem. Prator. in verbo Reyna. n. 9. Fufc. lit. E.
fin. 48. Burg. de Pace in proem. legum Tauri ex n. 22. 9.
Hoje. de incompat. benef. p. 2. c. 1. n. 47. Læl. de Zanchis
de privileg. Ecclesi. pristil. 66. n. 3.

31 In gloff. Quod meum, ibi, plures titulo sui dominij af-
signet. Notatur ad hoc quod potest quis obtinere va-
rios titulos super eodem beneficio, & defendere se
ratione illorum, ut per Nau. in cap. accepta, opposit. 3.
n. 3. sup. de restit. ipsolat. Datur enim in beneficialibus
multiplicatio titulorum, Calder. conf. 7. de elect. Rota
apud Farin. decif. 17. n. 1. & decif. 33. n. 6. p. 1. recent.
vbi intelligit sine praediicio collatoris.

S V M M A R I V M.

- 1 Litera super absolutione voti per Crux e signatos im-
perata tacita veritate, vel expressa falsitate non
valent.
- 2 Subreptio vitia Principum privilegia.
- 3 Privilegium contra solitum eusum privilegiorum, &
contrarium rationi de falsitate est suspectum.
- 4 Verba, carere volumus, important ipso iure.

C A P. Quod super his. VII.

- 1 Itera impetrata à Sede Apostol. super commuta-
tione, vel dispensatione voti, si fuit falsitas ex-
pressa, vel suppressa veritas sunt nullæ, & impretan-
tes cogi debent solvere votum. Colligunt ex Ordin.
Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellam. Joan. Andt. Anchæ.
Imol. Anan. Host. Butr. Panorm. Bald. Innoc. Henric.
Boich. Felin. Mynting. Aretin. Barbat. Guid. Papæ.
Cujac. Vinian. in ration. 2. libri iuris Pontif. pag. 197.
Alagona in compend. iuris Canon. pag. 282. remissiū
Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. August.
collect. ; Decret. lib. 2. tit. 1. c. 1.
- 2 Vnde si tales per suppressionem veritatis, &c.] Nota-
tur ad hoc quod subreptio vitia Principum pri-
ilegia, sicut alia, ut per Xuar. alleg. 8. num. 7. & alleg. 9.
num. 10.
- 3 Non solum dubia, &c.] Ideo sic dicuntur dubia,
quia insolita sunt, ut per Perez 1. 6. gloff. 1. pag. 694.
col. 1. vers. item rescriptum, tit. 12. lib. 3. Ordin. Vnde pri-
ilegium contra solitum eusum privilegiorum, &
contrarium rationi de falsitate est suspectum, ut per
Xuar. alleg. 2. n. 6.
- 4 Carere volumus.] Hoc est, ipso iure, ex ante traditis
per Tiraq. n. 1. si unquam, C. de renocandis donat. verbo,
revertatur, à n. 134. Sayr. in clavi Regia, lib. 3. c. 8. n. 2. 6.

C A P. Pastorale. VIII.

- 1 De qua merito iudex dubita, tunc si ei conformis iuri communi, potest secundum ea iudicare; si vero est diffusa, non potest, sed debet consulere Papam. Colligunt ex Ordinat. Abb. antiq. Collect. Zabar. Bellam. Joan. Andr. Imol. Innoc. Barbat. Anan. Host. Bald. Panorm. Felin. Butr. Anchæ. Henric. Boich. Dec. Mynting. Guid. Papæ. Cujac. Vinian. in ration.
secundi libri iuris Pontif. pag. 197. Alagona in compend.
iuris Canon. pag. 282. remissiū Ximen. in concord. p. 2.
refertur ab Anton. August. collect. 3. Decret. lib. 2.
tit. 1. 2. c. 8.
- 2 Collige ex text. quod statuta iuri communis con-
Tom. I.

sona censentur esse ius commune, ut per Tiraq.
de retralitu. lig. §. 9. gloff. 2. n. 55. Vnde Ordinationes Re-
gias Lusitanorum ius commune eis esse, resolvunt
Gam. Lusit. decif. 50. num. 5. & decif. 350. n. 6. Valafc.
conf. 103. n. 8. Cald. Pereira de empr. c. 1. n. 1. Cabed.
Lusit. decif. 211. p. 1. Sic etiam leges Castellæ apud
Castellanos ius commune constitutæ tenent Perez
in proprio ordinamenti, q. 3. Azeued. in rubr. ad tit. 1.
lib. 2. nonne recop. pag. 122. Morl. in emporio iuris, p. 1.
tit. 1. q. 16. n. 13. orf. apud.

S V M M A R I V M.

- 1 Instrumenta, & scripture usque ad conclusionem in
causa produci possunt, & n. 2.
- 2 Instrumenta in iudicio produci non possunt postquam
fuerit in causa conclusum.
- 3 Consuetudo, vel statutum potest facere de non plena
probatione plenam.
- 4 Consuetudine introduci potest ut plena fides priuata
scriptura adhibetur.
- 5 Consuetudine, vel statutum iubens libris mercatorum
plenam fidem ad liberi, valeat.
- 6 Consuetudo, vel statutum iubens libris mercatorum
plenam fidem ad liberi, valeat.
- 7 Instrumenta publica, & alia scriptura sunt coram ip-
sorum iudice producenda, ad hoc ut fides eisdem
adhibetur in iudicio.
- 8 Conclusum in causa dicitur quando amba partes re-
menti auerunt omnibus probationibus.

C A P. Cùm dilectus. IX.

Instrumenta producere potest utraque pars potest
publicatas attestations, & ante definitiūam fenantiam. Item vbi talis est consuetudo, creditur in-
strumentis Regis, & per ea potest quis probare
suam intentionem in iure. Colligunt ex Ordin. Abb.
antiq. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Imol.
Innoc. Anan. Hostiens. Bald. Panorm. Barbat. Felin.
Henric. Boich. Anchæ. Mynting. Butr. Guid. Papæ.
Cujac. Vinian. in rationali secundi libri iuris Pontif.
pag. 198. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 282.
remissiū Cafal. in annot. 8. Ximen. in concord. p. 1.
& 2. refertur ab Anton. August. collect. 3. Decret. lib. 2.
tit. 13. cap. 4.

Etiā post publicationem attestations, &c.] Nota-
tur ad hoc quod instrumenta & scripture usque ad
conclusionem in causa produci possunt, ut per Pe-
rez 1. 6. tit. 1. lib. 3. Ordinam. pag. 675. Mich. Graff.
tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 11. n. 169. pag. 577. Vinian.
Neapol. decif. 235. Menoch. de arbitr. cau. 241. Bernard.
Græuæ. ad practic. Camer. Imper. lib. 1. concl. 107. confid. 3.
Ordin. Regia Lusitan. lib. 3. tit. 54. §. 16. vbi parens
meus, Azeued. per text. ibi in 1. 3. tit. 8. lib. 4. nonne recop.
Cenal. commun. contra commun. q. 610. Morl. in emporio
iuris Ciulius. p. 1. tit. 11. q. 4.

Antequam sit in causa conclusum.] Ergo postquam
fuerit in causa conclusum, instrumenta in iudicio
producere non possunt, Malcard. de probat. conclus. 925.
Don. à Flina. tom. 1. communum opinion. lib. 4. tit. 11.
num. 304. pag. 586. Nec sufficit si incontinenti post
sententiam producantur: Ex Tiraq. de retralitu. tit. 2.
§. 2. gloff. 5. num. 2. 3. Malcard. d. conclus. 925. num. 5.
Plures casus in quibus post conclusum in causa in-
strumenta, & alia probationes admittantur, refert
Aloys. Ricc. in collect. decif. part. 1. collect. 85. Iul.
Cæl. Imbian. de primo, & secundo benefic. confid. 9. à
num. 43.

Quod si consuetudo illius patria, &c.] Notatur ad 4
A a a 3 hoc

558 Collectanea Doct. in lib. II. Decretal.

Hoc quod consuetudo, vel statutum potest facere de non plena probatione plenam, ut per Tiraq. de nobilit. c. 37. n. 12. Perez l. 5. gloss. 1. pag. 644. vol. 1. tit. 8. lib. 3.

5 Ordinam. Valasco. conf. 10. Et consuetudine introduci potest ut plena fides priuata scripturæ adhibeat. Cald. Pereira de empl. & vendit. c. 5. n. 47. Henrig. conf. 36. n. 5. Vnde valere consuetudinem, vel statutum inbentem libris camporum, mercatorum, vel similium adhiberi plenam fidem resoluunt. Viu. tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 11. n. 316. pag. 586. Mascal. de probat. concl. 973. n. 16. Surd. decis. 312. n. 3. Stephan. Gratian. discept. fozens. c. 171. n. 2. Conar. præf. c. 22. n. 8. in fine.

7 Poteritis admittere.] Ergo instrumenta publica, & aliae scriptura sunt coram ipsomet iudice producenda, ad hoc ut fides eisdem adhibeatur in iudicio, ut per Conar. præf. c. 20. n. 6. col. 1.

8 In gloss. Conclusum. Notatur ad hoc quod dicitur conclusum in causa quando amba partes renuntiauerunt omnibus probationibus & nolunt amplius quicquam probare, ut per Perez l. 6. verbo, pleito concluso, tit. 11. lib. 3. Ordinam. pag. 676. Alex. conf. 77. vol. 1. & conf. 62. vol. 3. Mar. Anton. var. resol. lib. 1. resol. 101. à princ. Iul. Cæl. Imbrian. de primo & secundo beneficio confid. 9. à n. 4.

S V M M A R I V M.

1 Instrumenti falsitas, vel quod deest instrumento, probari potest per testes.

2 Libellus vnu suffici pro diuersis causis.

3 Venditor ubi tenetur tradere possessionem emptori, liberatur ab huiusmodi traditione, si se constitutus possidere eius nomine.

4 Libera res tradi debet.

5 Res minus valet ex onere adiecto.

6 Venditione contemplatione quod factum est, pars praetij est.

7 Valorem rei minuit pactum de retrouéndo.

8 Tabelliones, & Notarii vim duorum testium obtinere dicuntur.

9 Instrumentum reddit suspectum testis vnu ex numero necessario repugnans.

10 Testamentum ob dictum vniu testis instrumentarij vacillare dicitur.

11 Instrumentum testibus reprobari potest, illis enim repugnantibus vices suas amittit.

12 Instrumentum, etiam si plures habeat inscriptos testes, duobus tamen omni exceptione maioribus, quoad eius seriente etiam directe reprobari potest.

13 Facta non presumuntur nisi probentur.

14 Confessio partis etiam post conclusum in causa admittitur.

C A P. Cùm Ioannes. X.

Instrumenti falsitas, vel quod deest instrumento, potest probari per testes, & sic testes præferruntur instrumento. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. And. Imol. Henric. Boich. Barbat. Felin. Bald. Guid. Papæ, Host. Anchæ. Panormit. Butt. Mynsinger. Anan. Cujac. Viuian. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 199. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 283. & tom. 4. ripes. in iure Canon. ad secundum Decret. librum. Barth. Bellencin. remissiu. Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. referunt ab Anton. August. collect. 4. Decretal. lib. 2. tit. 8. cap. uniu.

Cum super, hoc est quibusdam aliis articulis.] Ergo unus libellus sufficit pro diuersis causis, ut per Tiraquel. de retractu. tit. 2. §. 2. gloss. 1. n. 67.

Possessionem vacuam tradere.] Vnde cum venditor tenetur tradere possessionem emptori, liberatur ab huiusmodi traditione, si se constitutus possidere eius nomine, itavt ipse emptor non possit postea agere ad huiusmodi traditionem, sed tantum rei vendicatione, vel publicatione in rem actione, ut per Tiraquel. de constituto, p. 1. n. 7.

A credituribus liberatum.] Ergo tradi debet res libera, itavt per simplicem traditionem non dicatur impleri contractus, Surd. decis. 153. n. 7.

Cuius conditionis intuitu, &c.] Notatur ad hoc quod ex onere adiecto minus valet res, ut per Panorm. hic num. 3. Pinel. in l. 2. C. de rescind. vendit. part. 3. cap. 4. num. 23. Et illud quod factum est contemplatione venditionis, est pars pretij, Tiraquell. de retractu lig. §. 1. gloss. 18. num. 69. An pactum de retrouéndo minutus valorem? vide Conar. lib. 3. var. cap. 10. num. 1. Tiraquell. de retractu. conuenit in prefat. numero 10. Pinel. in d. cap. 4. num. 19. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 97. num. 6. Mascal. de probas. conclus. 960. numero 13. Menoch. conf. 358. num. 26. Gemin. de usuris communi. 2. §. 5. num. 129. plures refert Doctores Cened. ad Decretal. collect. 18 num. 4. quibus adde Card. Mantic. de tacitis & ambig. conuenit. lib. 8. tit. 20. num. 41. Molin. de insfir. trahit. 2. disfp. 375. vers. rem verditam. Azor. instir. moral. part. 3. lib. 8. cap. 12. quaf. 3. Valer. Reginald. in praxi fori penit. lib. 15. num. 293. Gam. Luist. decis. 138. num. 2. & decis. 168. num. 8. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo, sua facilitate, num. 83. Valasco. de iure emphy. quaf. 10. num. 6. ad finem, & confil. 60. num. 10.

Tabellionem quoque qui conficerat instrumentum.] Notatur ad hoc quod Tabelliones, & Notarii vim duorum testium obtinere dicuntur, ut per Rebuff. de reprob. testium, n. 125. Mascal. de probat. concl. 1095. n. 3. cum seqq. Menoch. conf. 380. n. 5.

Et vnu ex testibus in instrumento subscriptis.] Ergo unus testis ex numero necessario repugnans instrumentum reddit illud suspectum, ut per Bonacol. commun. crimin. p. 1. verbo, instrumenta, fol. 96. vers. Perez ad tit. 2. lib. 5. Ordin. pag. 135. Instrumentum enim redditur suspectum, si testis deponit altera fulle scriptum, quam partes dixerint, & voluerint, Bart. in 1. 2. s. si quis neget, n. 6. vers. quaro quid si vnu Bald. num. 3. vers. deinde nota, ff. quemadmo. testam. oper. Craut. conf. 56. num. 20. Boër. decis. 118. n. 14. & 15. Menoch. de arbit. casu 105. n. 13. Rot. decis. 251. n. 1. part. 1. recent. quos refert, & sequitur Burati. decis. 543. num. 8. Sic etiam testamentum ob dictum vnu 10 testis instrumentarij vacillare dicitur, ut per Chærian. tom. 2. commun. opin. lib. 6. tit. 13. n. 206. pag. 56. Menoch. de arbit. casu 105. n. 22. Surd. conf. 414. n. 18. & 19. ad finem, iuncto n. 43. Faro. in praxi crimin. p. 4. conf. 97. n. 15.

Vt trium, vel plurim idoneorum testium, &c.] Ergo testibus potest reprobari instrumentum, ut per Perez. l. 1. gloss. 4. pag. 135 in princip. tit. 2. lib. 5. Ordin. Cenal. commun. contra commun. quest. 43. n. 4. Mor. in empirio iuris Civilis. p. 1. tit. 11. q. 5. etiam non instrumentarios, Innocent. in cap. tertio loco, in fine, de probat. vbi Bald. num. 12. ante med. vers. quia propter. Dec. conf. 101. n. 3. vers. tertio adiunt testes, Burati. d. decis. 543. n. 10. Nam illis oppugnantibus instrumentum vites suas amittit, scripture fides profusa labefactatur, Mascal. de probat. in præsum. quaf. 6. numero 36. cum seqq. Cald. Pereira de emptione, cap. 6. numero 4. Advertendum maximè est quod etiam si instrumentum

De Fide instrumentorum, Tit. XXII. 559

tum plures habeat inscriptos testes, duobus tamen omni exceptione maioribus quod eius seriem etiam directe reprobari potest, ut per Couar. lib. 2. variar. c. 13 n. 11. Mafcard. concil. 919. n. 9. & 10. Menoch. de arbitrio. casu 105. Grammat. dec. 60. n. 4. Hippol. cons. 27. n. 14. Bonacol. communium criminis, verbo, testamentum, fol. 80. verso. Mich. Graff. & Vin. tom. 1. communis opin. lib. 4. tit. 11 n. 227. & seq. pag. 581. Flamin. de refugiat. benefic. lib. 9. q. 2. 7. n. 18. Sayr. in clavis Regia, lib. 1. c. 2. 1. n. 11. Steph. Grat. discept fore. c. 92. n. 22. cum seqq. Farin. p. 4. cons. 44. n. 23. & dec. 5. 49. Menoch. cons. 380. n. 11. vbi resolut quod testes debent esse omni exceptione maiores ut fidem faciant, & instrumentum ipsum ei contradicendo, suspectum reddant, & quod haec qualitas quod sint omni exceptione maiores deduci, & probari debet a producentibus istos testes.

13. Verius responsum est si am. &c.] Notatur ad hoc quod facta non presumuntur nisi probentur, ut per Mafcard. de probat. concil. 742. à princip. & plures citatos in libello de principiis viriisque iuris. lit. Fn. 6. & per me in praef. Axiom. iuris ususq. Axiom. 9; n. 27.

14. Puisi in iure confessio.] Ergo confessio parti etiam post conclusum in causa admittitur, ut per Azeued. l. 7. a. 122. n. 18. n. 4. noue recop. Cald. Pereira de potestate eligendi, c. 7. n. 21.

Pronuntianus venditionem predicto domus.] Videtur text. probare non esse presumendas duas venditiones ut fieret concordia testium cum publico instrumento data viuis cum aliis repugnantia. Sed verius est data repugnantia inter instrumentum venditionis, & testes in illo non subsciptos, faciendam esse, si fieri potest, concordiam usque adeo ut duas venditiones presumantur, de quarum altera instrumentum, de alia vero testes intelligantur, prove in hoc text. vers. ad hoc, Pontifex volebat suplicari, ita in specie Felin. n. 6 & 7. in presenti, Abb. n. 17. in cap. dissidium il. 2. de elef. & in hanc sententiam inclinat Dec. in cap. in presentia, n. 10. de probat. Alex. cons. 83. n. 27. vol. 5. Nec oppositum probat hic text. in vers. fin. siquidem resp. propter ea neglecta concordia absque instrumenti probatione secundum testes hunc text. iudicasse venditionem tantummodo fusile conditionalem, quia, ut adiicit Mynsing, in cap. cum iu. n. 2. de testib. in specie huins text. per confessionem non viuis, sed utriusque partis constitut vinicam esse venditionem patet ibi, quod vnicam tantum venditio, & insuper conditionale, patet ibi, ex utriusque confessione colligitur enider eiusdem domus venditionem conditionalem extitisse, & non puram, qua cessante confessione facienda erat. Concordia, & presumptionum multiplicatas esse venditiones, iuxta text. in cap. cum iu., scilicet vnam puram, in qua instrumentum verificaretur, & alteram conditionalem, de qua testes deponere intelligerentur.

15. In glost. Vacuum. Intellige si vendor habeat rei restituenda facultatem, ut per Perez l. 2. gl. 1. pag. 189. vol. 2. tit. 7. lib. 3. Ordinam.

CAP. Ex parte. XI.

Honor. III.

Itere vnius defectus, seu carentia non vitiat decreta, ut sit in particulari, pluriunt, defitio. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Anch. Panorm. Holt. Butr. Bald. Felin. Barbat. Guid. Papae, Mynsing. Cajac. Viulan. in ration. secundi libri iuris Pontificis,

pag. 1991 Alagona in compendio iuris Canon. pag. 283. remissiu. Ximen. in concord. p. 2.

Collige ex text. propter defectum literæ non vietari rescriptum, vide Roman. cons. 548. Bald. in l. Imperator. ff. de statu homin. Molin. de primog. lib. 2. cap. 8. n. 35. cum seqg.

S V M M A R I V M.

- 1 Instrumenta communia edi non faciens index parti hoc potenti, licet appellatur ab eo.
- 2 Protocolum exhiberi aduersari potenti quando quis cogi possit, ostenditur.
- 3 Praesumptio est contra notarium celantem protocolum.
- 4 Instrumenta parti aduersa edi debent.

CAP. G. perpetuus. XII.

Gregor. IX.

Quando litigatur, & fit conuentio, vel reconvenio coram iudice, si una pars petat sibi tradi instrumenta communia, & index hoc non curat, potest licet appellare, & quicquid tentatur post appellacionem non valere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Panorm. Anch. Hoffens. Henric. Boich. Bald. Butr. Felin. Barbat. Guid. Papae, Mynsing. Cajac. Viulan. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 199. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 283. remissiu. Ximen. in concord. p. 2.

Copiam quorundam instrumentorum, &c.] Notatur ad hoc quod vbi producens instrumentum haberet protocolum, aut praesumeretur id esse apud ipsum, cogendus erit potenti aduersario protocolum schiubre, praemitto iuramento, aut probatione quod illud habeat, ut ille contra quem instrumentum producatur possit ipsum falso allegare, ut per Couar. pract. c. 19. n. 4. vers. terium Nam praesumptio est contra notarium celantem protocolum Mafcard. concil. 1090. n. 25. Perez l. 2. tit. 5. lib. 2. Ordinam. pag. 22. Valde. in addit. ad Xuar. p. 1. pag. 89. Et non creditur dicentire illud amisisse nisi probet, Farin. in praxi criminis. p. 6. tit. de simulat. & falsi. q. 1. 54. n. 40. Nec in hoc stabitur eius iuramento, Bayard. ad Clar. §. falsum, n. 162. & seq. Stephan. Gratian. discept forens. c. 161. n. 27. & 52. Nisi ultra iuramentum concurrent aliae praesumptio-nes, Farin. d. q. 1. 54. n. 41.

Fieri non faciebant eidem.] Ergo instrumenta parti aduersa edi debent, vide tamen Doctores relatos ad c. 1. in fine, sup. de probatione.

S V M M A R I V M.

- 1 Scriptura priuata ab eodem producere fidem non facit.
- 2 Falsitas arguitur ex contrarietate, seu repugnancia apparente inter unum, & alterum instrumentum.
- 3 Contraria allegans non est audiendus.

CAP. Imputari. XIII.

Scripturæ contrariae inter se, si producantur non faciunt fidem, ut impetretur producenti. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabarel. Collect.

Aaa 4 Bellam.

560 Colle^{ct}anea Doct*in lib. II. Decretal.*

Bellam. Ioan. Andr. Anch. imola, Anania, Hostiens. But. Innoc. Panorm. Bald. Henric. Boich. Felin. Myntsing. Barbat. Guid. Papæ, Cuiac. Viuian. *in rationali secundi libri iuris Pontificij*, pag. 200. Alagona *in compendio iuris Canonici*, pag. 283. remissiu Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Contrarias inter se scripturas, &c.]* Noratur ad hoc quod falsitas arguitur ex contrarietate, seu repugnancia apparente inter unum & alterum instrumentum, vide Menoch. *de arbore, casu* 187. n. 43. & *conf. 199.* n. 16. Alex. Trentacinq. *var. resol. lib. 2. sub hoc ist. resol. 5.* late Farin. *in praxi iuris, 9. 6. s. de falso, & simil.* q. 153 n. 121. *cum multis seq vbi n. 132.* limitat quando contrarietas, seu repugnancia non est de substantia. Quidam ex Alexand. Trentacinq. *d. resol.* n. 6. *cum seqg. quod quando due scripturae productæ sunt ab eadem parte, & indirectè contrariantur, neutrū statut;* quando vero productæ sunt à diversis partibus, veluti una ab auctore, altera à reo, pertinet illa scriptura, que continet actionem favorabilem, & pium, & que confessio frui à notario digniori, & que iuuatur maioribus admiculic.

3 *Committit allegatur text. hic ad hoc quod contraria allegans non est audiendum, ut per Couar. ver. lib. 2. c. 2. n. 2. in fine, Gregor. Lopez l. 111. verbo, nigrav. s. 18 p. 3. Menoch. de presump. lib. 4. pr. 4. n. 2. Cabed. Lusit. decr. 34. num. 9. part. 1. Stephan. Gratian. Morchia decr. 54. num. 18. Cardos. *in praxi iudicium*, verbo, allegatio, n. 4. Marc. Anton. variarum resol. lib. 1. resol. 56. n. 1. Anton. Monach. Bmonier. Aecis. 34. n. 1. Cardin. Tusch. tom 2. lit. C. *concl. 1005.* Rendina *in promissario receptarum sent. tit. 100. num. 10.* vbi declarat cum aliis hanc regulam locum non habere quando quis vult contra aluersas personas experiri.*

4 *In gloss. Contrarias, ibi sed nunquid est idem in testibus ab eadem parte productis? dico quod non.* Recipitur ab Alex. Trentacinq. *d. resol. 5. n. 4.*

S V M M A R I V M.

- 1** *Debiti in instrumento si exprimitur causa, condemnatur debitor, nisi probet indebitum, si non exprimitur, necesse est ut creditor probet id fore debitum.*
- 2** *Confessio sine expressione causa contra confidentem non probat, nisi agatur de liberando aliquem, vel facta sit in iudicio aut coram arbitrio, seu cum iuramento.*
- 3** *Stipulatio sine causa non valit, nisi merita praeservant.*
- 4** *Instrumentum ut habeat executionem paratam debet continere causam debiti expressam, vel per relationem ad aliam.*

C A P. Si cautio. XIV.

Debitor absolvitur si in scriptura debiti non exprimitur causa quare fuit promissum, nisi creditor probet id fore sibi debitum, si exprimitur causa, condemnabitur debitor, nisi probet se id non debere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Colle^{ct}. Innoc. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anania, Henric. Boich. Barbat. Anch. Panorm. Host. Bald. But. Felin. Guid. Papæ, Myntsing. Cujac. Viuian. *in ratione secundi libri iuris Pontificij*, pag. 200. Alagona *in compendio iuris Canonici*, pag. 284. & tom. 4. repet. *in iure Canonico ad secundum Decretal. lib. Barthol. Bellencin. remissiu Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2.*

2 *Collige ex text. confessionem sine expressione*

causæ contra confidentem non probare, vt per Malcard. de probat concl. 145. Perez l. 3. gl. 1. vers. quinto notabilis, pag. 403. s. 19. lib. 2. Ordin. Bossi. in pract. crimin. tit de confessis, ex n. 43. Paul. Merend. inter confilia crimin. divers. Zilect. conf. 91. n. 2. Crauet. conf. 136. n. 38. Ant. Scap. de iure non scripto lib. 5. tit. de confess. reor. cep. 125. Cenall. commun. contra commun. q. 38. Farin. in pract. crimin. q. 8. 1. n. 1. addit ad eundem conf. 80. lib. 1. in lit. A. vbi dicit quod in confessione criminali non est necessaria expressio, & specificatio causæ, sed sufficit præexistens illius, Buccaron. de different. inter iudicia civilia & crimin. differ. 37. ex num. 6. vbi num. 8. adnotat ad declarationem huius text. vt toties dicatur confessio cum causa, quoties illius adsit præexistens.

Intellige principalem huius text. conclusionem ut procedat ad effectum faciendi plenam probationem, semiplenam namque facere probant Bellacom. tom. 2. commun. opin. lib. 7. s. 19. n. 213. & 217. pag. 297. Si vero agatur de liberando aliquem, huiusmodi confessio sine causa plenè probat, Malcard. concl. 345. n. 4. & concl. 346. n. 17. Rebuff. in tract. nominat. q. 12. n. 17. vbi refutat quod confessio in iudicio valet etiam sine causa, & n. 14. id limitat coram arbitrio, Guttier. de iuram. confirm. p. 1. cap. 47. num. 15. vbi a num. 14. probat promissionem, obligationem, seu confessionem sine causa cum iuramento valere, de quo etiam Couarrun. in cap. quavis patrum, de patris in 6. part. 1. § 4. à n. 15. ad finem, Brunnor. à Sole in locis communib. verbo, confessio 28. Caualer. decr. 263. num. 3.

Vnde stipulationem sine causa non valere, nisi merita præcessint, tenet Tiraq. in l. si unquam. C. de reuocandis donat. verbo, donatione largitus, n. 56. Et instrumentum ut possit habere executionem paratam, debeberit continere causam debiti, alias stipulationem, seu promissionem in eo contentam non tenere resolutum Anton. Gom. var. tom. 11. cap. 11. n. 3. & Perez ad l. 3. tit. 5. lib. 3. Ordin. Mendoc. in disput. suis, lib. 1. cap. 4. n. 5. Edward. Caldeira de errorib. pragmat. lib. 3. c. 3. n. 3. Guttier. d. c. 47. à n. 1. Azeued. l. à num. 170. tit. 21. lib. 4. noua recip. Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 3. c. 22. n. 12. Sufficit tamen quod habeat causam expressam, vel per relationem ad aliam, ut per Ioan. Garc. de nobilis. gloss. 41. num. 7. Menoch. de presump. lib. 3. q. 132. n. 16. Parlad. lib. 2. rerum quotid. p. 1. cap. fin. § 12. limit. 3. Vel quod in causa conditio posita sic Anton. Gom. d. cap. 11. num. 3. & 4. Guttier. d. cap. 47. num. 9. Vel denique quod dicat ex resto, vel ex relatione. Auerelan. iur. de las exceptiones, num. 21. vers. quarta so emittas, Rebuff. de chirographis recognitis, à num. 65. Azeued. l. 2. num. 23. tit. 16. lib. 5. noua recipil.

S V M M A R I V M.

- 1** *Ordinarij auctoritate potest Notarius tabellionis mortui notas in publicam formam redigere, & n. 2.*
- 2** *Citatio requiritur partis, cuius interest, non transcribi exemplar.*
- 4** *Exempla à notario facta solemniter presumuntur facta.*
- 5** *Exempla fidelerunt sunt exemplanda iuxta tenorem, & typum exemplaris.*
- 6** *Exemplum sumptum ex protocollo notarij mortui habetur pro instrumento publico, & authentico.*
- 7** *Instrumentis exemplaribus fiducia adhibenda est, quando ex ipsis tabellionis protocollo traduntur, servata iuris forma.*

CAP.

De Fide instrumentorum , Tit. XXII. 561

CAP. CUM P. Tabellio. X V.

Notarius si aliqua instrumenta redacta in notam non perficerit, & moriatur, alius Notarius auctoritate indicis ordinarij ad petitionem partium poterit illa in publicam formam redigere, & habebunt perpetuum firmatatem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabare. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Butr. Henric. Boich. Anch. Bald. Panor. Felin. Barbat. Mynsinger. Guid. Papae. Cujac. Viuiian. in ratione 2. libri iuris Pontif. pag. 201. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 284. remissiue Ximen. in concord. p. 1. & 2.

2. *Morte praeventus.*] Idem dic si longa valetudine detineatur, vel in exilium mittatur, ut per Rebuff. ad l. 99. vers. octaua regula est, ff. de verborum significati.

3. *Auctoritate ordinarij indicis.*] Quæ ob id requiritur ut citetur pars, cuius interest, non transcribit exemplar, ut per Boët. decif. 37. n. 7. Socin. reg. 231. Couar. prat. c. 2. n. 6. Menoch. conf. 7. n. 1. & conf. 732. num. 4. Rebuff. ad d. 99. vers. novò queritur, pag. mibi 421. Malcard. de probat. concl. 1. 388. Cald. Pereira de emptione, & vendit. cap. 35. n. 9. Rot. decif. 1. de fide instrum. in nouis, Ruin. conf. 88. in fin. lib. 4. Steph. Gratian. discept. forens. c. 859. n. 4. & quando pars est incerta, requiritur, generalis citatio per proclama. Couarru. prat. 2. 1. n. 4. in fin. vers. tertio exiguntur, cum aliis per Menoch. d. conf. 7. num. 1. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 907. n. 32. & 41.

Hæc tamen citatio in aliquibus casibus non requiritur, & primò in exemplatione Principis auctoritate facta. Felin. in cap. fin. num. 9. de fide instrument. Malcard. de probat. concl. 741. num. 67. & 90. Canaler. decif. 20. n. 2. quæ est inter recent. decif. 422. n. 3. p. 1. Secundò in exemplatione facta ex protocollo quando non penderis Neuiz. conf. 3. n. 13. Seraph. decif. 1236. n. 3. & fuit dictum in Beneventana domus 28. Junij 1613. coram Card. Pamphilio iun. Tertiò in exemplatione instrumenti facta per eundem, qui illud rogavit. Rot. decif. 348. sub num. 2. post vol. 2. confil. Farin. Quartò in iuribus exemplis per successorem in officio, quæ etiam sine citatione partis, & aliis solemnitatibus probant. Dec. in autb. si quis in aliquo. n. 16. C. de edendo. Verall. decif. 122. 4. n. 3. p. 2. Rot. decif. 351. n. 7. post vol. 2. confil. Farin. & inter recent. decif. 127. num. 1. & decif. 389. n. 2. p. 1. & decif. 381. n. 4. p. 2. In Romana consu. 4. Junij 1621. coram bone memoria Vbaldo. sen. Quintò in exemplatione facta in praesentia partis aduersæ, ut fuit dictum in Sulmonen. beneficij 7. Iunij 4. 1627. coram R.P.D. Duran. Praesumuntur tamen solemniter facta à Notario huiusmodi exempla, Menoch. de præsumpt. lib. 2. præf. 80. Cald. Pereira d. cap. 35. n. 10. præcipue quando exemplatio est multum antiqua, nemp 30. annorum, quia tunc commissione indicis & parte citata præsumitur facta. Traq. de præscript. fol. 72. vers. 37. Malcard. concl. 711. n. 82. sed vbi exemplum est antiquum transcriptum à tabellione note fidei, & in eo emantiantur solemnitates requisiæ à iure, ut quia ipse notarius refert se hoc exemplum traduxisse mandato indicis, parte vocata, & examinato diligenter originali, tunc enim huiusmodi exemplo plena, & integra adhibenda est fides. Couar. d. c. 21. n. 7. vers. 4. Menoch. d. præf. 80. n. 2. Steph. Grat. discept. forens. c. 859. n. 15. & 16. Canaler. decif. 6. 3. n. 2. Nam si appearat in exactione non intermenisse requisita, tollitur nunc præsumptio, quæ ex diuturnitate temporis oritur, ex traditis per Menoch. de præ-

sumpt. lib. 3. præf. 1. 32. num. 79. quem refert, & sequitur Stephan. Grat. discept. forens. c. 2. 68. n. 4. & d. c. 859. n. 7. Surd. decif. 334. n. 20. Canaler. d. decif. 6. 13. n. 2. Burat. dec. 444. vbi Ferentil. n. 1. in fine, quo casu non sufficit antiquitas temporis 30. annorum, sed requiritur centum annorum. Couar. d. c. 21. n. 7. in 3. casu vers. quod si non bac specie, Canaler. d. decif. 6. 13. n. 3.

Fideliter.] Notatur ad hoc quod huiusmodi exempla fideli sunt exemplanda iuxta tenorem, & typum exemplaris, seu prototypi, latè Cald. Pereira d. c. 35. n. 4.

Habitura per hoc perpetuam firmatatem.] Notatur ad hoc quod exemplum sumptum ex protocollo notarii mortui habetur pro instrumento publico, & authentico, ut per Menoch. conf. 7. n. 6. Malcard. de probat. concl. 711. n. 9. Cald. Pereira d. c. 35. n. 8. vbi n. 9. resolut quod vbi tabellio, qui notam, seu protocollo scriptis mortuis est, debet extrahi instrumentum ab alio publico tabellio. Notatur etiam ad hoc quod exemplaribus instrumentis fides adhibenda est quando ex ipsius tabellionis protocollo traduntur fernata iuris forma, ut per Bellacomb. tom. 1. communum opinion. lib. 4. tit. 11. n. 147. pag. 575. Quæ autem requirantur in confectione, celebratione & extractione instrumentorum, latè cumulant Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. 20. Couar. d. c. 21. Atil. ad c. 19. Prætorum, verbo, transladen. Menoch. de arbitr. casu 187. Rebuff. ad l. 99. pag. 421.

S V M M A R I V M.

1. Exemplar deductum auctoritate indicis ordinarij, eandem vim habet sicut instrumentum originales, & num. 2.
3. Vicarius Episcopi vigore generalis commissionis non potest auctorare exemplum ex originali sumptum, ut eandem vim, & auctoratem cum originali habeat.

CAP. Si instrumenta. X VI. & fin.

SI propter antiquitatem, vel aliam causam quæ sit, petat instrumenta exemplari, præsentis iuris instrumenta ordinario, vel ab eo delegato specialiter ad hoc qui ea diligenter inspiciat, & si non sunt in aliqua vitiata, debet facere ea exemplari per publicam personam, & habebunt eandem auctoritatem cum originalibus. Colligunt ex Ordinarij Abb. antiq. Zabarel. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Anch. Imol. Anan. Host. Butr. Panorm. Bald. Innoc. Henric. Boich. Felin. Mynsinger. Barbat. Cujac. Viuiian. in rationali secundi libri iuris Pontif. pag. 202. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 284. remissiue Ximen. in concord. p. 1. & 2.

Collige ex text. quod exemplar deductum ab originali instrumento, eandem vim habet cum instrumento originali, ut per Alex. conf. 1. 50. n. 4. vol. 6. & conf. 112. ex n. 1. vol. 4. Philip. Dec. conf. 36. ex num. 1. & conf. 564. ex num. 12. Ioan. de Arnono sing. 50. Roland. conf. 69. ex n. 56. volum. 2. Bursat. conf. 119. ex n. 34. & conf. 123. n. 10. Couarru. prat. 6. 31. ex n. 4. Simoncell. de decretis in prof. 121. cum seq. Lali. de Zanchis de primit. leg. 64. Malcard. de probat. concl. 711. ex n. 17. Menoch. conf. 7. n. 1.

Quando vero est eadem persona tabellionis quæ scripsit originale, & quæ fecipit exemplum, tunc exemplum plenam fidem facit sicut ipsum originale absque alia indicis auctoritate, cum idem tabellio de eodem actu possit plura instrumenta confidere. Felin.

562 Collectanea Doct. in lib. II. Decretal.

in cap. Albericus n.2. Abb. n.5. de testib. Lx. de Zanch. d. prins. 6.4. n.1.8. Menoch. remed. 4. adipis/c. ex n.6.5.3. & cons. 17.5. n.2.9. cum aliis citatis sup. ad cap. cum P. tabellio, sub n.3. hoc tit.

*Coram ordinario iudice, vel delegato ab eo specialiter.]
Ergo Vicarius ipsius Ordinarij vigore generalis commissionis non poterit auctorare exemplum ex originali sumptu, vt eandem vim, & auctoritatem cum originali habeat. Tiber. Dec. resp. 24. n.44. vol. I. quem refert, & sequitur Narbona de appellatione à Vicario Episcopum, p.1. n.2. 50.*

De Praesumptionibus.

TIT. XXXIII.

UPER hanc rubr. scripsierunt Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Butr. Anchar. Bald. Panorm. Felin. Guid. Papæ, Cujac. Ioan. de Londris in breuiario sanctorum Canonum, fol. 159. verso, Petr. de Rauen, in compend. iuris Canon. Martin. Mefnart. in epitom. Decretal. fol. 74. verso, Dan. Venat. in analysi method. iuris Pontificij, à pag. 272. Goffred. & Host. in summ. hunc tit. Alex. Calfan. & Anastas. Germon. in paratibus ad quinque libros Decret. Barth. Carthag. in exposit. tit. iuris Canon. nouissimè Ioan. Honor. lib. 2. summ. in Decret. omnes sub hac rubr.

De materia huius tit. vide Alciat. & Menoch. in suis de eo tractatibus, Philip. de fictionib. p. 2. cap. 2. Simanch. de carboli. inst. c. 5. à n.4. Penia ad direct. Inquisit. p. 2. q. 5. comm. 80. Malcard. de probat. quest. 10. Card. Mantic. de coniect. vistim. volunt. lib. 1. tit. 2. Aluared. de conjectura mente defuncti, lib. 1. cap. 4. Mich. Graff. Boch. col. Donat. à Fina, & alios tom. 1. communis opinion. lib. 4. tit. 9. n. 2. 99. cum malis seqq. Clar. s. fin. quest. 10. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 36. n. 67. cum seqq. Aldrete de Religiosa disciplina tuerda, lib. 2. cap. 7. Rendina in prompt. recept. sentent. tom. 1. tit. 90.

S V M M A R I V M.

- 1 Sententia diffinitiva ex violentia praesumptione, fertur, &c. n.2.
- 3 Iudici licitum est prudentibus promissi, & bonis simulationibus rem allicere ad veritatem erandam.
- 4 Caroli Magni iudicium referunt ad cognoscendum quis occidisset ex patre & filio de homicidio accusatis.
- 5 Alphonsi Regis Aragonia simile factum narratur.
- 7 Condemnari criminaliter non potest quis ex praesumptionibus violentis, seu vehementibus.
- 8 Pater, vel mater non praesumitur ille, quia filium non diligit.
- 9 Sententia diffinitiva, sive interlocutoria ex violentia praesumptione ferri potest, sive agatur de filiatione quoad possessionem, sive quoad proprietatem.
- 10 Filius quando dubitatur, an sit alterius iurius duarum femininarum, illa preferitur, qua est in possessione,

CAP. Afferte. II.

- 1 Pœne obnoxius sicut est manifeste nocens, ita & occultus, licet postea dicat se ioco fecisse.
- 2 Factum omne malum semper prae*u*er*e*se*u*ra*u* presumitur factum.
- 3 Verba iniuriosa dicens presumitur dixisse animo iniuriandi.
- 4 Iniuria non presumitur per iocum illata, & ideo qui hoc dicit probare renetur.

CAP. Sicut. I. Salom. Prou. 26.

Q Vi manifeste nocet, v.g. mittens lanceam, vel sagittam, est noxius pœna, sic qui nocet occulè amico suo, licet dicat, ludens feci. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Butr. Anchar. Bald. Panorm. Felin. Henric. Boich. Guid. Papæ. Cujac. Viu. in ratione secundi libri iuris Pontif. pag. 202. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 285. remissiuè Ximen. in concord. p. 1. & 2. desumitur ex Salomone in Parabolis, cap. 26. referunt ab Ant. August. collect. 3. Decret. lib. 1. tit. 16. c. 1.

Notatur hic textus ad hoc quod omne male factum,

Iudex praesumptione vehementissima potest ferre i sententiam diffinitivam, ut fecit Salomon de uno filio inter duas mulieres. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Butr. Anchar. Felin. Bald. Henric. Boich. Panorm. Guid. Papæ. Cujac. Cened. collect. 62. Vinian. in rationali secundi libri iuris Pontif. pag. 203. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 285. & repetitionem edidit Petrus Martinez, remissiuè Calaf. in amot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. habent lib. 3. Regum cap. 3. referunt ab Ant. August. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 16. cap. 2.

Ad plura celebris reputatur text. hic à Tiraquel. de pœnis temper. causa 27. à princip. de cuius materia agunt Anton. Gom. l. 2. Tauri. n. 4. & tom. 3. variar. c. 12. num. 2. Sarm. select. lib. 1. c. 1. n. 8. Simanch. de catholicis inst. tit. 50. n. 2. 1. Couat. var. lib. 1. c. 2. n. 16. Menoch. de praesump. lib. 1. pref. 2. n. 7. & pref. 88. & 97. Perez in rubr. tit. 11. gloss. 1. pag. 66. 8. lib. 3. Ordin. Ceull. communium contra communies, q. 337. D. Barbos. in l. 2. in princ. n. 83. & 88. ff. soluto matrim. Mort. in emporio iuris, p. 1. tit. 12. q. 1.

Afferte mihi gladium, &c.] Notatur ad hoc quod lictum est iudicibus prudentibus promissi, & bonis simula